

Obecný podnik v Spišskom Hrhove

Obec Spišský Hrhov v okrese Levoča je dôkazom toho, že spolupráca majority a minority môže priniesť pozitívne výsledky, ktoré sú príkladom pre prácu samospráv vo všetkých regiónoch Slovenska.

V Spišskom Hrhove za uplynulé desaťročie prebehol celý rad aktivít skvalitňujúcich život nerómskeho a rómskeho obyvateľstva. Už v roku 2004 sa obec zapojila do „Národného projektu V: „Aktivácia nezamestnaných a nezamestnaných s nízkou motiváciou odkázaných na dávku v hmotnej núdzi“. Aktivít projektu sa zúčastňovalo 95 uchádzačov zo Spišského Hrhova, ale aj obcí Doľany a Roškovce. Počas trvania projektu sa v obci vybudoval amfiteáter, ktorý slúži na prezentáciu Spišského Hrhova. V rámci projektu bola zateplená stará budova základnej školy, opravili sa a vybudovali časti chodníkov, čo zvýšilo bezpečnosť chodcov, najmä detí. Nezamestnaní pomáhali aj pri budovaní kanalizácie a prestavbe priestorov, do ktorých sa presťahovala pošta. V roku 2003 sa na východnom Slovensku rozbehol pilotný projekt „Model vzájomnej prepojenosti akčných skupín nezamestnaných na Spiši, financovaný PHARE z fondov EÚ. Projekt reálne rozvíjal nezamestnanosť aj v Spišskom Hrhove.

Lačo Džuvlengo Jilo

V roku 2007 si rómske ženy v obci založili občianske združenie Lačo Džuvlengo Jilo – Dobré ženské srdce. Základným cieľom združenia je podporovať šírenie humanistických myšlienok, ochranu ľudských práv a rozvoj občianskej spoločnosti rôznymi formami kultúrno – spoločenskej činnosti. Cieľom projektu „Terénna a komunitná sociálna práca v Spišskom Hrhove a Roškovciach“ bolo podporiť sociálnu inklúziu osôb ohrozených sociálnym vylúčením prostredníctvom starostlivosti rozvoja služieb pre marginalizované rómske komunity. V obci vznikol aj Klub rómskej mládeže. Subjekt získal od samosprávy finančnú podporu, pripravoval športové aktivity a rôzne kultúrno – spoločenské podujatia, najmä pre deti a mládež. Komunitné centrum v obci slúži všetkým organizáciám zapájajúcim sa do komunitných aktivít a je centrom ďalších aktivít a činností.



Obecný podnik

Obecný podnik v Spišskom Hrhove vznikol ako konkrétna reakcia samosprávy na riešenie nezamestnanosti v obci. Ide o podnik so 100 percentnou účasťou obce, ktorého cieľom je vytváranie pracovných miest a ich trvalé udržanie. Cieľom však nie je len rozvoj zamestnanosti, ale aj zamestnatelnosti obyvateľov. Na začiatku obec podporila podnik zakúpením jednoduchej technológie na výrobu dlažby a potrebného ručného náradia. V priebehu dvoch rokov sa finančné zdroje obce vrátili a firma už svoj rozvoj začala financovať z vlastných zdrojov. Až v tomto roku má niekoľko pracovníkov mzdu refundovanú podľa príslušného zákona. Medzi aktivity podniku patrí ťažba palivového dreva, jeho príprava a dovoz, štiepkovanie a pod. Tieto služby podnik poskytuje občanom, ale aj okolitým samosprávam. Ďalšími aktivitami sú ošetrovanie lesa a obecnej zelene či výrub náletových drevín. Podnik v rámci obchodných činností požičiava lešenia, do čoho patrí ich odvoz, dovoz a montáž. V ponuke je aj požičiavanie miešačky, čerpadiel a rôzneho náradia. Významnými aktivitami sú stavebné práce, konkrétne výstavba domov a plotov. „Obecný podnik prináša aj sekundárne efekty,“ hovorí starosta Spišského Hrhova Vladimír Ledecký. „Je to napríklad stála možnosť poskytovať minimálne dočasnú prácu, ďalej riešenie nedostatku finančných zdrojov občanov najmä v prípade nepredvídateľných platieb, ako sú napr. doplatky za elektrinu, rôzne dotačné zníženia dávok a pod.“ Osvedčení pracovníci obecného podniku majú možnosť pracovať ako stavební robotníci v iných regiónoch, napríklad v Piešťanoch, ženy pracujú pri ošetrovaní a zbere hrozna v moravskom Mikulove.

K rozvoju zamestnanosti prispieva aj to, že zamestnanci podniku môžu pracovať na subdodávkach pre iné firmy, prípadne do týchto firiem aj natrvalo prejdú. Časť bývalých zamestnancov si našla uplatnenie na západnom Slovensku.

Zbúranie posledných chatrčí

Pracovné miesta pribúdajú aj vytváraním podnikateľských priestorov rôznou alternatívnou výstavbou, prestavbou a úpravou nevyužitých či zdevastovaných obecných priestorov. Všetky menšie obecné zákazky zabezpečuje obecná firma, čím sa minimálne znižuje riziko korupcie a zvyšuje spokojnosť občanov v danej sfére. Samospráva vidí ďalšie rozširovanie obecnej firmy vo využívaní odpadového dreva inej súkromnej firmy v projekte Ekologické domy. Obec vlastní aj niekoľko desiatok hektárov ornej pôdy, ktorá nie je efektívne využívaná, a tak od budúceho roka plánuje rozšíriť činnosť obecného podniku o pestovanie plodín a chov zveri. Zbúranie posledných chatrčí či odsídľovanie zdevastovaných domov bolo spojené s výstavbou bytového domu nižšieho štandardu. Vodovod a kanalizácia v časti obce, kde žije minorita, boli financované z fondov EÚ. Obec postupným zamestnávaním občanov z každého domu zabezpečila napojenie rodín na vodovodné a kanalizačné siete. Obecná firma realizovala aj osadenie sprchovacích kútov. Práce odberatelia postupne splácali ako zamestnanci obecného podniku. Neskôr sa podobným spôsobom realizovali omietky na domoch, výstavba plotov a postupné zlegalizovanie rodinných domov. Obec je raz týždenne monitorovaná, dôraz sa kladie na čistotu ulíc, výskyt divokých skládok, ako aj monitorovanie bytového domu nižšieho štandardu. Veľký podiel na úspechu obecného podniku má Dr. Michal Smetanka, ktorý je v tejto oblasti uznávaným odborníkom, členom medzinárodnej organizácie ASHOKA a spolu so starostom obce sú ochotní ďalším samosprávam poradiť, ako pri budovaní obecného podniku postupovať.



Užitočné aktivity v školstve

Obec a škola postupujú spoločne pri rozvíjaní výchovných a vzdelávacích aktivít. Obec vytvorila vlastnú pedagogicko – psychologickú poradňu. Zameriava sa aj na monitorovanie školskej dochádzky žiakov. K všestrannému rozvoju detí prispelo zriadenie školského klubu, ľudovej školy umenia a centra voľného času. Obec finančne aj nefinančne podporuje žiakov k dosiahnutiu čo najlepších výsledkov. „Diskriminačné javy u nás neexistujú,“ hovorí Vladimír Ledecký. „Deväťdesiat percent našich zamestnancov predstavujú Rómovia pracujúci v obecnej firme, čiže deväťdesiat percent práce v obci zrealizovali Rómovia. Majú prácu, možnosť stravovania, vytvárajú hodnoty, z ktorých majú úžitok všetci obyvatelia obce.“

Roškovce – terénna sociálna práca a iné

Obec Spišský Hrhov vyvíja užitočné aktivity aj v neďalekej obci Roškovce. Samospráva tu vybudovala priestory s prvým splachovacím záchodom, prvou sprchou a ohrievačom vody v rámci osady. Priestory využíva základná škola, školský klub, centrum voľného času a ľudová škola umenia. Terénnu sociálnu prácu v Roškovciach vykonávajú ako zamestnanci traja obyvatelia rómskej osady. V obci sa znížil počet detí navštevujúcich špeciálnu základnú školu.

PAVOL HUDÁK

